

*Ситник О. О.,
Аспірант, заклад вищої освіти «Міжнародний науково-технічний
університет імені академіка Юрія Бугая», м. Київ
Мороз К. С.,
фінансовий директор Enuda AB, м. Гельсінборг, Швеція*

МОНІТОРИНГ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Залучення позикового капіталу як важливого драйверу розвитку підприємства можливе при достатньому рівні його кредитоспроможності. Тому контролінг кредитоспроможності є важливим елементом менеджменту. Центральним компонентом системи контролінгу виступає моніторинг [1], який передбачає відслідковування основних індикаторів, що визначають кредитоспроможність підприємства, оцінювання їх відхилень від встановлених нормативів та прийняття рішень за результатами відхилень. Центральним аспектом формування цієї системи є вибір показників, які мають диференціюватись за контурами управління.

Таблиця. Система індикаторів моніторингу кредитоспроможності підприємства

Контури контролінгу	Показники, що підлягають моніторингу
Стратегічний (понад 1 року, що відповідає періоду розробки стратегії) – частота контрольних замірів 1 раз на рік	Вільний грошовий потік (FCF); Чиста приведена вартість (NPV); Темп стійкого зростання; Коефіцієнт капіталізації чистого прибутку
Оперативний (до одного року) – частота контрольних замірів 1 раз на місяць	Коефіцієнт загального покриття; Коефіцієнт рентабельності активів; Коефіцієнт фінансової автономії; Рентабельність виручки від реалізації; Коефіцієнт самофінансування оборотних активів; Коефіцієнт покриття відсотків за кредит; Коефіцієнт співвідношення чистого грошового потоку від операційної діяльності та поточних зобов'язань; Частка прострочених дебіторської та кредиторської заборгованості

Джерело: розроблено авторами

Так, стратегічний контролінг спрямований на контроль та забезпечення стратегічної кредитоспроможності підприємства. Дуже часто вона пов'язана з потребою фінансування довгострокових проєктів розвитку. Тому, насамперед, потребує моніторингу показник вільного грошового потоку, який характеризує приріст фінансових ресурсів до виплат на капітал. Його обсяг має бути співставним з обсягами запозичень з врахуванням графіку обслуговування та погашення кредитів. Важливим індикатором

кредитоспроможності підприємства в процесі інвестування із залученням позикового капіталу є належна ефективність реальних інвестиційних проєктів, які мають генерувати позитивне значення NPV. Також важливим індикатором збереження довгострокової кредитоспроможності є контроль дотримання темпу стійкого зростання підприємства, адже вихід за його межі призводить до порушення фінансової рівноваги та стійкості, що може провокувати не лише падіння рівня кредитоспроможності, а і розгортання кризових явищ, які при виході з-під контролю можуть провокувати втрату платоспроможності та призводити до банкрутства. В межах стратегічного контролю доцільно відслідковувати показник капіталізації чистого прибутку, тобто яка його частина спрямовується на фінансування активів, адже це є важливим індикатором самофінансування за рахунок власних внутрішніх джерел, а дивідендна політика в публічних компаніях переглядається не частіше одного разу на рік.

В межах оперативного контролінгу основним завданням є забезпечення поточної кредитоспроможності, яка суттєво визначається станом фінансування та структурою оборотних активів, ефективністю операційної діяльності, збалансованістю та синхронністю грошових потоків, наявністю прострочених зобов'язань, як перших індикаторів розгортання фінансових проблем. Зазначений перелік показників оперативного контролю не є вичерпним і може суттєво варіювати залежно від виду діяльності та розміру підприємства. Одним з орієнтирів при його складанні може бути перелік коефіцієнтів дискримінантної моделі оцінки кредитного ризику, що регламентується НБУ і диференціюється для підприємств різних видів діяльності та розміру.

Процес оцінки кредитоспроможності та моніторингу основних її індикаторів суттєво вдосконалюється в умовах цифровізації управління [2].

Зазначені показники порівнюються з цільовими індикаторами, які встановлені в межах стратегічного та оперативного контурів планування і залежно від виявлених відхилень формується система управлінських рішень або щодо їх усунення (при наявності негативних відхилень), коригування планів (якщо усунення відхилень неможливе внаслідок об'єктивних факторів зміни зовнішнього середовища) та адаптації до ситуації, їх підтримки та посилення (при наявності позитивних відхилень).

Список використаних джерел:

1. Küpper H.-U., Friedl G., Hofmann C., Hofmann Y. & Pedell B. Controlling: Konzeption - Aufgaben - Instrumente. Schäffer-Poeschel, Stuttgart, 2024.
2. Zhen X. & Zhou Y. Digital transformation and corporate creditworthiness. *Finance Research Letters*.. 2025, 74, 106742. <https://doi.org/10.1016/j.frl.2025.106742>.